

2. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA SLOVESA

Slovesa neboli verba jsou denominátory¹, které vyjadřují procesuálně pojatý děj, stav, změnu stavu či událost. Jeho základními gramatickými kategoriemi jsou: **osoba, číslo, čas, způsob, vid a rod**. Jsou slovním druhem, který disponuje v mnoha jazycích největším počtem morfologických tvarů a realizuje se v něm největší počet gramatických kategorií.

Sloveso plní ve větě syntaktickou funkci **predikátoru** a tvoří „základní konstitutivní prvek věty“², který se shoduje s podmětem v osobě a čísle.

Slovesné tvary se z hlediska struktury dělí na určité a neurčité. **Tvary určité** (finitní) jsou takové slovesné tvary, které morfologicky vyjadřují základní slovesné gramatické kategorie. Týká se jich veškerá slovesná flexe (konjugace). **Tvary neurčité** (nefinitní) nevyjadřují tyto základní gramatické kategorie a proto jsou někdy označovány za tzv. „kvaziverba“.³ S finitními tvary je spojuje sémantická povaha, kdy oba typy mají schopnost pojmenovávat procesy a vyjadřovat relativní časové významy (současnost a předčasnost, ale u tranzitivních⁴ sloves také vidovost odvíjející se od povahy předmětu). Mezi neurčité slovesné tvary patří v portugalštině **infinitiv, gerundium a participium**.

V následujících kapitolách bude věnována pozornost jednotlivým slovesným kategoriím, které budou popsány jak z hlediska tvaroslovného, tak z hlediska významoslovného. Tvaroslovný popis se bude týkat morfologické, tedy výrazové struktury slovesa, zatímco ve významoslovném popisu se zaměříme na významy gramatických kategorií, které jsou těmito morfologickými tvary vyjadřovány.

1 „Primární funkcí denominátorů (slovních druhů základních) je pojmenovávat různé vědomím zpracované elementy skutečnosti, jejich vlastnosti, příznaky a procesy. Jeho významová báze je dána povahou prvku pojmenovávané reality a jeho funkční příznak je pak dán příslušnou syntaktickou funkcí. (Zavadil, Čermák: 2011:139).

2 Tamtéž.

3 Zavadil, Čermák (2010:200).

4 Tranzitivní sloveso je sloveso, které přijímá předmět, který může být také signalizátorem vidu dokonalosti a nedokonalosti: *pít vodu x vypít sklenku vody*.